

LA POBLACIÓ, LA SOCIETAT I LA RIQUESA DE VILAVERD EN EL SEGON QUART DEL SEGLE XVIII (I)

INTRODUCCIÓ

A nivell general, la història del segle XVIII català, avui, ja és bastant coneguda. Es caracteritza per un creixement demogràfic generalitzat, extensió, intensificació i transformació dels cultius, amb un canvi dels sembrats per la vinya, revitalització de les activitats artesanals i comercials, i una capitalització dels recursos del país, que culminarà l'any 1778 amb la llibertat oficial de comerciar amb Amèrica. El producte d'exportació per excel·lència serà l'aiguardent i Salou es convertirà en el seu port mundial.¹

Perquè la història del Principat resulti més completa hem de realitzar estudis locals, i després comarcals, que potser ens donaran una visió quelcom diferent a la més amunt esmentada.

Per fer aquests treballs preparatoris per a la síntesi posterior disposem d'una rica documentació, el Reial Cadastre, que ens dóna una valuosa informació —al llarg de més d'un segle— sobre la població, la societat, les activitats industrials i mercantils, la distribució de la terra i dels cultius... En una paraula, ens permet

1. P. VILAR, *Catalunya dins l'Espanya Moderna*. Volum III. Ed. 62. B. 1975.² També del mateix autor *Transformaciones económicas, impulso urbano y movimiento de los salarios: la Barcelona del siglo XVIII*. A «Crecimiento y desarrollo» Ed. Ariel B. 1976,³ pàg. 230-232.

conèixer perfectament l'estructura demogràfica, social i econòmica d'una localitat en un moment determinat, i si es conserven varis Cadastres, podrem analitzar la seva evolució. Avui en dia ja disposem de bastantes monografies que han pres com a punt de partida la documentació fiscal borbònica,² però la majoria d'elles corresponen a localitats situades prop del litoral mediterrà, o a centres urbans importants.

El Cadastre que utilitzarem per efectuar aquesta investigació sobre Vilaverd, data de 1739³ i consta de 16 folis.⁴ Fou elaborat sota la supervisió del batlle *Juan Andreu* i dels regidors senyors *Magi Batlla, Juan Pau Catala i Juan Roig*.⁵

El present article serà la primera part d'una monografia més àmplia, doncs aquí no analitzarem la distribució de la propietat agrícola, ni els tipus de cultius que hi creixen. Aquest estudi, esperem realitzar-lo en una propera publicació.

Per la seva dada, el document correspon a la reorganització final i definitiva feta per Sartine l'any 1735, que durarà fins a

2. J. MERCADER I RIBA, *La ordenación de Cataluña por Felipe V: la Nueva Planta* insert en el volum *Felip V i Catalunya* Ed. 62 B. 1968, pàgs. 19-119. Del mateix *L'establiment del reial cadastre a Catalunya i la seva fonamentació econòmica i social*. A «Miscel·lània Fontserè» B. 1961, pàgs. 295-303. J. NADAL FARRERAS, *Una font important per a la història econòmica de Catalunya: el Reial Cadastre (1715-1845)*. A «Homenaje a Joan Reglà». València 1975, pàgs. 209-222. Del mateix, *La introducción del Catastro en Gerona*. A «Publicaciones de la Cátedra de Historia General de España» B. 1971. J. NADAL-E. GIRALT, *Barcelona en 1714-1718. Un modelo de sociedad preindustrial*. A «Homenaje a D. Ramon Carande» II M. 1963, pàgs. 277-305. J. M. RECASENS I COMES, *La propiedad urbana de Tarragona en 1736*. A «Revista Técnica de la Propiedad Urbana», T. nº 9. 1964, pàgs. 53-60. C. MARTINEZ SHAW, *La economía de Riudoms en la primera mitad del siglo XVIII*. Comunicació presentada al 1er. Col·loqui d'Història Agrària. Setembre de 1978. L. NAVARRO MIRALLES, *Bases catastral para los tipos de cultivos y propiedad. Montroig, 1755*, comunicació presentada al mateix col·loqui.

3. La metodologia que seguirem és l'emprada en el seminari «El Reial Cadastre», dirigit pel professor Lluís Navarro Miralles, del Departament d'Història Moderna. Tarragona, curs 1978-79.

4. Aquest *Catastro del Poble de Vilavert per lo any 1739* es troba dipositat a l'Arxiu Municipal de l'esmentada població. La seva conservació és bona, a diferència d'altres Cadastres d'aquest fons, on la seva lectura és quasi impossible.

5. Pel que fa als noms respectarem l'ortografia original del Cadastre. Observem que l'Ajuntament és típicament felipista, amb una aristocratització total. Els seus components són els principals contribuents de la població.

1845. El nou intendent volia evitar els abusos comesos en el cobrament de l'impost, i millorar la seva eficàcia.

Les Normes Generals de Patiño de 1716 preveïen tres variants: el real, el personal i l'industrial. El primer afectava els béns immobles (terres, cases, molins, forns...) i llurs préstecs hipotecaris (censos, censals, delmes...). Les terres eren gravades atenent a la seva altitud, situació, fertilitat, cultius... Per al seu pagament es dividien en 32 classes i 3 qualitats. Les cases, molins, censos... eren taxats en un 10 % del seu valor. N'estaven exemptes les propietats eclesiàstiques però a partir de 1735 «s'obligava a incloure en el cobrament del Cadastre Real totes les finques adquirides per eclesiàstics des de la creació de l'impost, i obligava també al pagament de la part colònica als colons eclesiàstics».⁶

El personal s'exigia a l'estat pla, puix que n'eren exempts els privilegiats i religiosos. Tampoc afectava a les vídues, menors de 14 anys, i majors de 60. Segons les Normes de Patiño, als camperols els eren atribuïts 100 dies hàbils de treball, i als «individus d'art mecànica»⁷ 180 dies, i els era aplicat un 8 i un terç per cent. Sartine, per evitar confusions, taxarà els «caps de família o mestres de qualsevol art a raó de 45 rals d'ardits l'any, els jornalers o fills de plebeus majors de 15 anys, a 25».⁸ La part de l'import dita, el ganancial o industrial, quedava igual que abans, doncs s'aplicaria «el 10 % als guanys i utilitats del comerç i de la indústria».⁹

LA POBLACIÓ: NOTES DE LLUR EVOLUCIÓ

El poblament de la localitat, segons el Cadastre de 1739, es composava de 95 contribuents o veïns. Descomptant clergues i vídues (que no constitueixen una família) obtindrem 90 focs.¹⁰

6. J. NADAL I FARRERAS, *Una font important...*, pàg. 217.

7. J. MERCADER, *L'establiment del reial cadastre...*, pàg. 299.

8. J. MERCADER, *Felip V i Catalunya*, pàg. 183. Veure també A. MATILLA TASCÓN *La única contribución y el catastro de Ensenada*. A «Servicio de Estudios de la Inspección General del Ministerio de Hacienda» M. 1947.

9. J. MERCADER, *Felip V i Catalunya*, pàg. 183.

10. Vegeu Apèndix nº 1 pàg.

Aplicant el coeficient multiplicador, que ens dóna Josep Iglésies, per la Conca de Barberà,¹¹ aconseguim un mínim de 320 habitants, i un màxim de 351.

Resseguint la població de Vilaverd, observem que en el fogatge de 1365 es computen 54 focs,¹² que es mantindran durant alguns anys, doncs en 1378 encara en sumen 51. Però, en 1497, com a conseqüència de les grans crisis demogràfiques, socials i econòmiques que assolien al Principat, es registra el mínim del seu poblament, 21 focs. La davallada continua per uns anys. L'any 1515 sols ha augmentat en una llar. La recuperació començarà aviat, en 1553 ja es calculen 44 focs. A partir d'ara els fogatges s'interrompen durant un segle i mig.¹³

En 1708, segons el cens d'Aparici, ens adonem que Vilaverd ja ha doblat el seu potencial demogràfic, s'avaluen 83 cases. El recompte de 1717 ens dóna el mateix nombre de veïns; però els censos de 1718 i de 1719 ens mostren una merma de població, atribuint-li 71 focs amb 232 habitants.¹⁴

A partir dels anys 20 de la centúria, el veïnat anirà en augment: el 1726 són 84 els focs¹⁵ i el 1739 —tal com hem vist— s'ha incrementat amb més de 100 persones respecte l'any 1719.

Durant aquest segle, el Principat té un creixement fenomenal. La Conca multiplica per 2,5 la seva població,¹⁶ essent Vilaverd

11. J. IGLÉSIES, *Estadístiques de població de Catalunya. El primer vinent del segle XVIII*. Fund. Salvador Vives Casajuana, B. 1974, pàgs. 1117-1119. Ens dóna un coeficient mínim de 3,56 habitants per foc en 1716, i un màxim de 3,9 per 1719. Del mateix autor *La població catalana al primer quart del segle XVIII*. En Institut d'Estudis Catalans. Soc. Catalana de Geografia, B. 1959, pàgs. 5-45.

12. J. IGLÉSIES, *La població de la Conca de Barberà a través de la història*. A «VIII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos» (Montblanc 1966). Ed. Montblanc-Granollers, 1967, pàgs. 75-80.

13. J. NADAL-E. GIRALT, *Ensayo metodológico para el estudio de la población catalana de 1553-1717*. A «Estudios de Historia Moderna», vol. III, B. 1953, pàgs. 237-284. Ens faciliten les pautes per realitzar un estudi demogràfic durant aquesta època.

14. J. IGLÉSIES, *Estadístiques de població...*, pàg. 696. En un altre dels censos de 1719, però que sembla que sigui de 1716, li atribueixen 74 cases, pàg. 306.

15. P. VOLTES, *Distribución de una leva de soldados entre los núcleos habitados de Catalunya, en 1726*. A. «Cuadernos de Historia económica de Cataluña» volum X. B. 1973 pàg. 59.

16. P. VILAR, *Catalunya dins...*, volum III, pàg. 95.

un dels pobles capdavaners, ja que en el cens de Floridablanca de 1787 es computen 793 habitants,¹⁷ donant-nos un índex de creixement d'un 342,¹⁸ molt superior al mitjà de la Conca.¹⁹

A començament del segle XIX, amb les males collites, la fam, i la guerra napoleònica, la població minva, i en 1830 té tan sols 504 habitants. Però aviat torna a ascendir, i a la segona meitat d'aquest segle, amb l'esplendor de la vinya, comptarà amb el màxim del seu poblament, sobrepassant les 1.100 ànimes. A partir d'aquests anys, amb la invasió de la fil·loxera i el posterior èxit de la indústria, l'agricultura passarà a segon pla, i els habitants de Vilaverd aniran disminuint progressivament fins arribar a l'època actual.

ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ EN EL SEGLE XVIII

El quadre professional de 1739 és molt senzill. Un 70,8 % es dedicava a l'agricultura, repartint-se entre 13 jornalers i 55 pagesos. Els ocupats en els productes manufacturats sumaven l'11,45 %. Aquests artesans eren: 5 teixidors de lli, 2 mestres de cases, un boter, un espartenyer, un ferrer i un moliner. Les classes passives i privilegiades representaven el 10,4 % del total dels veïns, és a dir: 2 ciutadans honrats, 2 eclesiàstics, un ermità 3 vídues, i 2 senyores — en el document no s'indica el seu estat civil—. Finalment hi havien 6 mossos que estaven al servei dels principals personatges.²⁰ Un d'aquests, inclòs dins l'apartat de «mosus» se'l menciona com a pastor.²¹

Si comparem l'estructura de la població que ens dóna aquest Cadastre amb la del cens de Floridablanca per a 1787²² obser-

17. J. IGLÉSIES, *El Cens del Comte Floridablanca. 1787 (part Catalunya)*. Introducció, edició i índex de... Fundació Salvador Vives Casajuana. 2 volums. B. 1969, pàg. 543.

18. P. VILAR, *Catalunya dins...*, volum III, pàg. 158.

19. El seu índex és exactament 254, l. *Ibidem*, pàg. 158.

20. Dos d'ells servien als dos ciutadans honrats, els màxims contribuents de la localitat —el primer i el tercer—. Veure Apèndix nº 1, En els restants no s'indica quin era el seu senyor.

21. *Esteva Cartanya pasto*.

22. J. IGLÉSIES, *El Cens del Comte Floridablanca*, volum I, pàg. 543.

vem que el nombre de pagesos ha augmentat molt poc, solament amb 5 individus, però en canvi el total dels jornalers progressa desmesuradament, passen de 13 a 139. De la mateixa manera té un increment força considerable el sector de les activitats secundàries: pugen de 11 el 1739 a 35 el 1787. En aquesta última dada s'hi compten 4 comerciants, 16 fabricants de pedrenyes i 15 artesans.²³ El servei religiós també s'incrementa, doncs el poble compta amb un capellà, un beneficiat, dos sagristans i un acòlit. També hi apareixen 2 cavallers —potser descendents dels 2 ciutadans honrats de 1739— i 14 estudiants.

ESTRUCTURA SOCIAL I ECONÒMICA

A l'hora de fer una anàlisi social i econòmica d'aquesta població, tindrem en compte la contribució total, per veïns, al Cadastre²⁴ i esbrinarem les diferents parts en les que cadascú hi participa.

Pel que fa al primer punt, observem que els pagesos constitueixen l'eix vertebral del poblament, i com a grup són els màxims contribuents al Cadastre, puix que hi participen en un 69,75 %. Els segueixen amb importància els dos ciutadans honrats —el primer i el tercer màxims contribuents—, que representen el 9 % del total de la recaptació. A continuació els jornalers, amb un 5.5 %, i tot seguit els artesans, essent els primers, com a gremi els teixidors de lli, ja que aporten el 3,9 %.

Si exceptuem a *Juan Vidal*, mestre de cases, i a *Juan Alsina*, teixidor de lli, els menestrals, a nivell general, tenen uns ingressos inferiors als dels pagesos, i superiors als dels jornalers, cas que també succeeix en altres ciutats de Catalunya.²⁵

En els últims graus de riquesa, s'hi computen 2 vídues, un ermità, un mossèn, i finalment els mossos, que no gaudeixen de cap propietat.²⁶

23. Aquest Cens no detalla més, i per tant, no podem saber l'ofici propi de cada artesà.

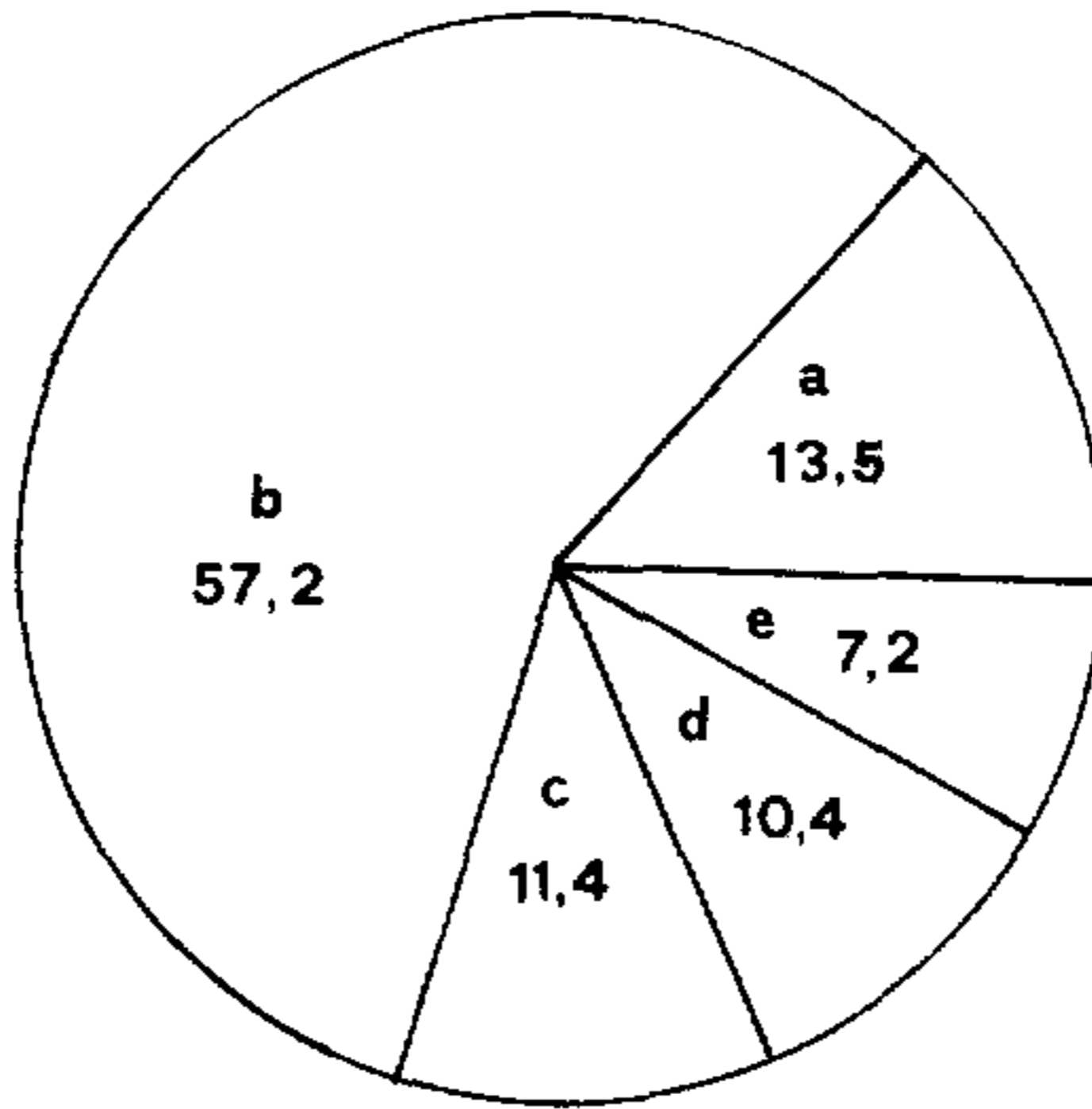
24. Vegeu Apèndix nº 1, pàg.

25. C. MARTÍNEZ SHAW. Obra cit. pàg. 5.

26. En l'Apèndix nº 1 estan situats per damunt de les vídues i del mossèn; però no representa que frueixin de més riquesa, doncs aquests últims resten exempts de la part de l'impost personal. És a dir, tenen propietats encara que molt minses. En canvi, els mossos no tenen res; sols hi participen en la variant de l'impost personal amb 25 rals.

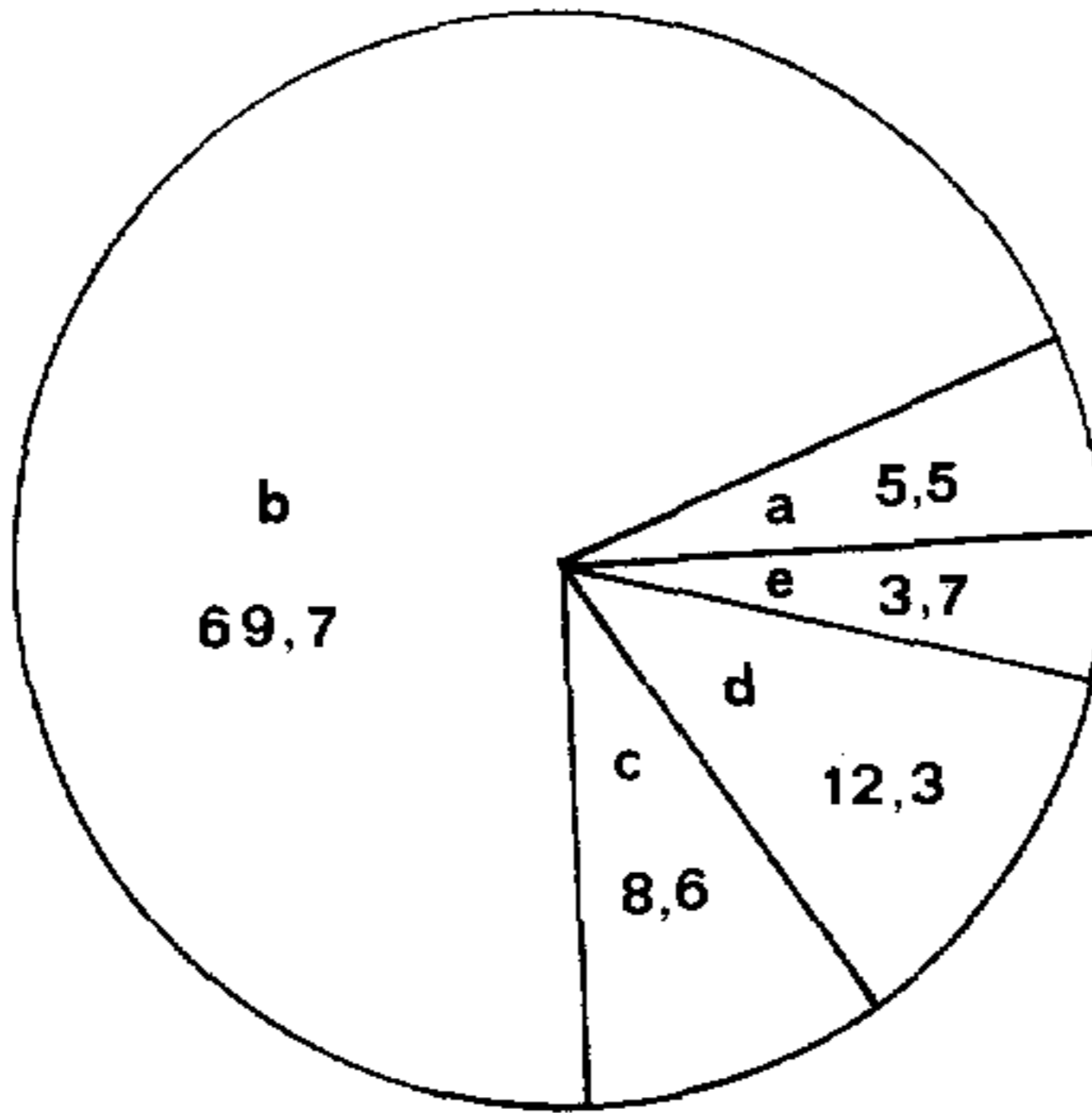
DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ ACTIVA

Gràfic nº 1.

CONTRIBUCIÓ AL CADASTRE

Gràfic nº 2.

- a... Jornalers
- b... Pagesos
- c... Artesans
- d... Classes pasives i privilegiades
- e... Serveis públics i privats

Vilaverd era un poble eminentment agrícola, d'on que la contribució en concepte de terres s'emportés el percentatge més elevat. La majoria dels veïns eren propietaris de petites parcel·les.²⁷ Els pagesos figuraven com a capdavaners, aportant el 69,62% del total. Els seguien els dos ciutadans, amb un 18,3 %; després les senyores, en què no s'especifica el seu estat civil, i les vídues, amb un 2,6 i un 2,15 % respectivament. Els jornalers, com a grups, contribuïen en molt poc, amb un 1,6 %. Ara bé, tots, —excepte dos: *Barnat Turrell* i *Juseph Saperas*— disfrutaven d'alguna propietat, encara que la majoria d'elles eren de dimensions reduïdes.

La recaptació dels artesans en aquest concepte era molt minsa, llevat la del mestre de cases *Juan Vidal*, que contribuïa amb un 2 %. Com a grup menestral solament col·laboraven amb un 3,6 %.

A nivell individual els grans terratinents eren els ciutadans honorats —*Sr. Francesc Batlla* i *Sr. Magí Batlla*—, seguits dels pagesos: *Juan Andreu*, *Pera Andreu*, *Francisco Muste*, *Juan Roig*,...²⁸

Com hem vist, quasi bé tothom era propietari d'alguna parcel·la menys els dos jornalers més amunt mencionats: el teixidor *Pera Roig* i l'altre mestre de cases, *Ramon Folch*, i els mossos, que tampoc tenien cap més propietat.

Respecte a la propietat rústica, hem d'indicar que el Cadastre no ens informa sobre qui paga la contribució en concepte de terres. Sembla que recaigui damunt els seus propietaris però en alguns casos pot ésser que es carregui sobre l'emfiteuta o «quasi propietari». El dubte persisteix.²⁹

La ramaderia restava totalment subordinada a les necessitats de l'agricultura. Exceptuant els ramats d'ovelles del *Sr. Francisco Batlla*, i del pagès *Francisco Muste*, amb 60 i 45 caps de bestiar respectivament. La resta es composava d'animals de tir, amb predomini total dels animals lleugers —mules i matxos—, sobre els bous, molt més lents per a les feines del camp. A l'igual

27. Com ja hem dit anteriorment, l'estructura i la distribució de la propietat i dels cultius, la analitzarem en un altre estudi. Ací sols tenim esment de la contribució per terres.

28. Més o menys conserven el mateix ordre que en l'Apèndix nº 1.

29. C. MARTÍNEZ SHAW, obra cit. pàg. 3, i NAVARRO MIRALLES, obra cit. pàgs. 5-6.

que Riudoms,³⁰ observem un signe de modernitat. Aquesta substitució del bou per la mula serà freqüent a Catalunya durant tota la centúria.

Per grups, els dos ciutadans honrats eren els qui hi contribuïen més, amb un 67,8% del total, doncs disposaven de 60 ovelles, 2 matxos i 2 mules. Els seguien els pagesos amb un 31%, tenint la resta dels animals de la localitat, excepte dos porcs, que eren propietat del jornalier *Juseph Saperas*.

RAMADERIA. Número d'animals i contribució

Mules	13	30 rals	Bous	4	6 rals
Matxos	10	39 r.	Tosinos	4	3 r.
Ruchs	5	5 r.	Auvelles	105	52 r. 12 d.

La propietat urbana estava molt ben distribuïda. Suposem que tots eren propietaris puix que el Cadastre no ens fa la distinció entre lloguers «efectius» i lloguers «consumits».³¹

Els tipus d'immobles es dividien en les següents categories: *casa mayo*, *casa mediane* i *casa*. El primer i el tercer grup eren els més abundants, doncs representaven el 44,8 i el 41,3%. Els de la segona classe solament encarnaven el 12,6%. També es menciona una casa del Comú de la Vila, però aquesta tan sols hi contribueix amb un ral; suposem que no hi habitaria ningú, o seria un corral o magatzem.

Només resulten dos veïns que siguin propietaris de dues cases: una de *mayo* i una de *mediana*. Aquests eren: *Ramon Padrol* i *Jaume Vila* tots dos pagesos.

El ciutadà *Sr. Salvado Batlla* era l'únic foraster que tenia una finca urbana a la localitat. Els individus que no contribuïen per cap vivenda eren: *Magi Camell*, teixidor, —que potser seria germà

30. C. MARTÍNEZ SHAW. Obra Cit. pàg. 6.

31. O sia, les cases arrendades i les habitacions pels seus propietaris. J. M. RECASENS I COMES, *La propiedad urbana...*, pàg. 57 i J. NADAL-E. GIBALT *Barcelona en 1717-1718...*, pàg. 23.

de *Pera Camell*, també teixidor, i que viuria amb ell—, *Juan Ulle* i *Juan Roca*, jornalers, els 6 mossos i els dos eclesiàstics.³²

FINQUES URBANES

	Nº de cases	Contribució per 1 casa	Contribució total	% nº cases	% contri
Casa mayo	39	6 r.	234 r.	44,8	59,6
Casa mediane	11	4 r. 12 d.	49 r. 12 d.	12,6	12,6
Casa	36	3 r.	108 r.	41,3	27,5
Casa del Comú	1	1 r.	1 r.	1,1	0,25
Total	87		392 r. 12 d.	100	100

Les activitats de transformació i les de serveis eren molt limitades, i probablement no debien garantir les necessitats bàsiques de la població, ja que hi trobem a faltar alguns oficis o professions elementals: fusters, apotecaris, metges o cirurgians, escrivans,... Pel que fa a les activitats secundàries notem que tan sols tenen certa importància els teixidors de lli, i en menor quantia els mestres de cases.

Les indústries eren poques, i supeditades a l'agricultura. Només comptem 3 olles d'aiguardent,³³ 2 pous de gel, quatre molins d'oli, i dos de farina. El seu rendiment a l'any, era molt minso: 40 rals per cada olla d'aiguardent, i 60 per cada molí d'oli.³⁴ Els

32. Aquests dos últims segurament viurien a La Riba, car Vilaverd era sufragània seva. A més, observem que disfruten de molt poca propietat, cosa quelcom estranya en la societat del segle XVIII, doncs, en la seva immensa majoria, els eclesiàstics eren grans propietaris.

33. Probablement aquestes olles d'aiguardent sols abastirien a la població, i per tant, Vilaverd encara no deuria participar en el comerç de l'aiguardent, a diferència de Riudoms, que en 1737 ja comptava amb 16 olles; de Reus, amb 20 en 1740; de La Selva, amb 10 en 1744; del Vallès, de Montbríó..., C. MARTÍNEZ SHAW. Obra Cit., pàg. 7.

34. Al Cadastre hi contribueixen amb 4r. i 6r. respectivament. Recordem que hi participen «a razón de un diez por ciento sobre las utilidades y ganancias de cada uno durante el año». A. MATILLA TASCÓN. Obra Cit., pàgina 40.

seus propietaris eren els dos ciutadans honrats,³⁵ el pagès *Ramon Padrol*,³⁶ la vídua *Catarina Callau*,³⁷ i el *Comú de la vila*.³⁸

En el conjunt de la contribució, el paper de les rendes era molt reduït, tan sols arribava a 98 rals, 15 diners. Els ciutadans eren els que hi aportaven la major quantitat, el 38,2 %. La vídua *Catarina Callau*, hi col·laborava amb un 19,6%; el *Comú de la Vila*, amb un 11,6%; i el mossèn *Masia Balleste*, amb un 10,1%. Els pagesos rendistes sumaven 9;³⁹ pagaven per les seves rendes, entre 6 i un ral. Representaven el 20,3% del total de la participació de la vila al Cadastre, per aquest concepte.

En les últimes pàgines, el Cadastre glossa les propietats dels forasters, situades dins el terme de Vilaverd. Aquests terratinents són 17: 10 de La Riba, 5 de Montblanc, un de la Plana, i un de Reus.⁴⁰ Collecten amb un 17,5% del total de la part rústica.

Observem que els dos grans hisendats del terme són ciutadans honrats: el *Sr. Francisco Batlla* i el *Sr. Salvado Batlla*, veí de Montblanc. Ambdós aporten quasi bé idèntica quantitat en la part rústica de l'impost Real. Sols hi ha una petita diferència de 3 diners. El primer participa amb 387 r. 6 d.,⁴¹ i l'altre amb 387 r. 9 d.⁴² Així doncs, el màxim contribuent en concepte de terres, per la població de Vilaverd, és forani.

Considerem que la proximitat dels termes de La Riba i de Montblanc amb el de Vilaverd, és el motiu que fa que aquests habitants dels esmentats termes tinguin terres a Vilaverd, i, per tant, no hi ha cap raó d'inversió en aquest fet.

35. El *Sr. Francisco Batlla* tenia 2 pous de gel i una olla d'aiguarent, i el *Sr. Magí Batlla*, un molí d'oli.

36. Amb una olla d'aiguarent.

37. Posseïdora d'una olla i d'un molí d'oli.

38. Amb *mulions d'oli i de farina*. Hem suposat que eren 2 en cada cas.

39. *Ramon Padrol, Marian Odena, Juan Andreu, Pau Vidal, Francisco Muste, Pere Andreu, Barnat Roca, Martí Ulle, i Juan Rebiste*.

40. Veure Apèndix nº 2.

41. La seva contribució total a l'impost borbònis és de 520r 18d. (Veure Apèndix nº 1), repartint-se entre 387r. 6d. que és carreguen sobre les terres, i 133r. 12d. que afecten a les altres propietats (indústries, cases, renda i ramaderia).

42. Del total de la seva capitació, 393r. 9d. (Vegeu Apèndix nº 2) se li han de restar 6r. en concepte d'una *casa mayo*.

CONCLUSIONS

Tal com hem vist, el Cadastre és un testimoni històric de primer ordre i bàsic per reconstruir la història del segle XVIII català. La seva finalitat consistí en realitzar «un gran inventari de tota la riquesa del Principat»⁴³ a partir dels termes municipals. En conseqüència, ens permet conèixer la configuració demogràfica, social i econòmica d'un municipi en un moment determinat, en aquest cas, de Vilaverd, l'any 1739.

Malgrat que és tracta d'un document fiscal, amb possibles errors i defectes, molts d'ells, potser, comesos intencionadament, creiem que podem extreure'n algunes conclusions:

En 1739 la població de Vilaverd, participava plenament de l'augment demogràfic —doblant de llarg el seu poblament— que caracteritzarà a la Catalunya set-centista.

Resulta una societat típica d'Antic Règim, amb absència d'un grup menestral fort, i amb predomini total dels veïns dedicats a les activitats agrícoles, 1/3 part dels caps de família. Ens trobem davant d'una comunitat essencialment rural però ben equilibrada i acomodada, puix que els estrats de riquesa són poc acusats —exceptuant al ciutadà *Sr. Francisco Batlla*—, amb un net predomini de les classes mitges, en un sentit ampli, que representen més de la meitat dels contribuents, exactament el 59,3 %, essent gairebé tots propietaris (o emfiteutes) de les seves terres i cases.

Contribució al Cadastre en rals d'ardits	Veïns	%	
+ 500	1	1,04	} acomodats 13,53%
250 a 300	2	2,08	
200 a 250	5	5,2	
150 a 200	6	6,25	} Classe mitja àmplia 59,36%
100 a 150	14	14,58	
75 a 100	21	21,87	
50 a 75	22	22,91	} Classe inferior 25,03%
25 a 50	15	15,62	
— 25	10	10,41	
Total	96	100	

⁴³ J. NADAL FARRERAS, *Una font important...*, pàg. 214.

Aquestes dades confirmen les conclusions de Pierre Vilar sobre la gran importància de les classes mitges del camp en la represa del Principat, que portaran a terme una transformació i intensificació dels cultius, obtenint així uns capitals, que participaran en la ulterior industrialització de Catalunya, i especialment de Barcelona.⁴⁴

En 1787 Vilaverd s'ha convertit en una societat més complexa i evolucionada, amb un fort increment dels artesans i de les classes passives.

La correlació entre, cap de família, i, propietari, segurament s'haurà trencat. Els jornalers han augmentat excessivament —passen de 13 a 139— però el seu nivell d'ingressos no s'haurà vist minvat, beneficiats per la prosperitat del camp i la consegüent alça de salaris.

Aquesta visió sobre Vilaverd, en el segon quart del segle XVIII queda, per ara, un xic inacabada, ja que falta analitzar l'estructura de la propietat agrària i la dels cultius, estudi que estem realitzant i que presentarem en una altra ocasió.

JOSEP Mª PORTA I BALANYÀ

44. J. NADAL-E. GIRALT, *Barcelona en 1717-1718...*, pàg. 29.

Apèndix nº 1

CONTRIBUENTS (CAPS DE FAMILIA) DE VILAVERD
EN 1739

NOM	OFICI	CONTRIBUCIÓ
Sr. Franco. Batlla	ciutada honrat de Bar ^a	520 r. 18 d.
Juan Andreu	pages	283 r. 4 d.
Sr. Magi Batlla	ciutada honrat de Bar ^a	279 r. 13 d.
Pera Andreu	pages	234 r. 7 d.
Franco. Muste	pages	231 r. 18 d.
Juan Sera	pages	214 r. 8 d.
Juan Roig	pages	205 r. 17 d.
Juan Cartania	pages	204 r. 17 d.
Comu de la Vila		182 r. 20 d.
Juan Pau Catala	pages	165 r. 10 d.
Ramon Padrol	pages	155 r. 12 d.
Juan Sule del Mas	pages	161 r. 2 d.
Pau Rosich	pages	160 r. 18 d.
Marti Ribe	pages	151 d. 11 d.
Juan Vidal	mestra de casas	146 r. 10 d.
Pau Vidal	pages	140 r. 7 d.
Isidro Muste	pages	136 r. 10 d.
Barnat Roca	pages	135 r. 14 d.
Gabriel Rossell	pages	135 r. 12 d.
Jaume Vila	pages	135 r. 11 d.
Marti Ulle	pages	121 r. 1 d.
Marti Camell	pages	116 r. 15 d.
Pera Pallisse	pages	116 r. 6 d.
Juan Rebuste	pages	112 r.
Juseph Miro	pages	110 r. 23 d.
Juan Sule	pages	110 r. 21 d.
Franco. Ulle	pages	109 r. 17 d.
Ramon Ulle	pages	109 r. 12 d.
Pera Piniol	pages	100 r. 9 d.
Marti Odena	pages	97 r.
Catarina Callau	viuda	96 r. 21 d.
Juseph Vinias	pages	96 r. 3 d.
Juan Alsina	taixido de lly	95 r. 13 d.
Franco. Odena	pages	95 r. 6 d.

Francisco Sule	pages	91 r. 23 d.	1,03
Josep Alsina	pages	89 r. 11 d.	1
Juan Odena	pages	89 r.	1
Sidro Miguel	pages	88 r. 19 d.	1
Sidro Odena	pages	87 r. 23 d.	0,99
Ramon Sule	pages	87 r. 18 d.	0,98
Juan Cartania Grill	pages	87 r. 6 d.	0,98
Juan Cartania de la Bolta	pages	82 r. 22 d.	0,93
Esteban Cartania	pages	82 r. 17 d.	0,93
Marty Miro	pages	80 r. 16 d.	0,90
Juan Turrell	pages	80 r. 11 d.	0,90
Marian Odena	pages	80 r. 6 d.	0,90
Ramon Casas	pages	78 r. 21 d.	0,88
Ramon Ribe	taixido de lly	77 r. 11 d.	0,87
Josep Miret	pages	77 r. 2 d.	0,86
Juan Tarades	pages	75 r. 15 d.	0,85
Juan Sans	pages	75 r. 12 d.	0,85
Josep Odena	pages	73 r. 17 d.	0,83
Pera Roig	taixido de lly	73 r.	0,82
Pau Callau	pages	70 r. 17 d.	0,79
Gabriel Saperas	pages	69 r. 18 d.	0,78
Miguel Cartania	pages	69 r. 2 d.	0,77
Sidro Catala	moline	68 r.	0,76
Juan Miro	pages	66 r. 23 d.	0,75
Marti Ulle. menor	pages	66 r. 14 d.	0,75
Josep Turrell	pages	65 r. 15 d.	0,75
Marti Odena	pages	62 r. 20 d.	0,70
Pera Camell	taixido de lly	56 r. 18 d.	0,64
Agusti Muste	jornale	56 r.	0,63
Pau Vinias	pages	54 r. 14 d.	0,61
Josep Saperas	jornale	54 r. 12 d.	0,61
Magi Pallise	jornale	53 r. 20 d.	0,60
Maria Muste i Cartania		53 r. 2 d.	0,59
Ramon Cartania	farre	52 r. 20 d.	0,59
Josep Contijoch	espardenier	50 r. 21 d.	0,57
Jasintu Folch	pages	50 r. 14 d.	0,57
Esteva Cartania	pages	50 r. 6 d.	0,56
Ramon Pallisse	bute	49 r. 6 d.	0,55
Magi Camell	taixido de lly	48 r. 14 d.	0,54
Ramon Folch	mestra de casas	48 r.	0,54

Sra. Maria Paula Monsarat		46 r. 12 d.
Juan Piniol	jornale	40 r. 19 d.
Juseph Odena Graset	jornale	37 r. 20 d.
Juan Ulle	jornale	37 r. 14 d.
Lo Sr. Recto		37 r. 12 d.
Joseph Rosell	jornale	33 r. 23 d.
Pau Ribe	jornale	31 r. 19 d.
Juan Alsina	jornale	30 r. 21 d.
Pera Juan Rosich	jornale	30 r. 21 d.
Barnat Cartania	jornale	30 r.
Barnat Turrell	jornale	28 r.
Juan Sans	ermita	26 r. 4 d.
Juan Roca	jornale	25 r. 12 d.
6 mosus		150 r.
Maria Alsina	viuda	11 r. 5 d.
Masia Balleste	mosen	10 r.
Franca. Matalla	viuda	8 r. 23 d.
TOTAL		8865 r. 17 d.

- (1) Cada mosso contribueix al Reial Cadastre amb 25 rals, quantitat que representa el 0,28% del total.

Apèndix nº 2

FORASTERS QUE TENEN POSSESSIONS AL TERME DE VILAVERD

1. TERRATINENTS DE MONTBLANC

NOM	CONTRIBUCIÓ	%
Sr. Salvado Batlla	393 r. 9 d.	52,61
Sr. Juseph Ribas	58 r. 12 d.	7,82
Juseph Munsaro	18 r. 8 d.	2,45
Franco Careras	12 r. 23 d.	1,73
Pau Aballo del Mas	2 r. 4 d.	0,27

2. TERRATINENTS DE LA RIBA

NOM	CONTRIBUCIÓ	%
Christofol Cartania	54 r. 12 d.	7,28
Juan Anton Roig	41 r. 9 d.	5,53
Pera Juan Siurane	31 r. 4 d.	4,16
Juseph Roig	18 r. 2 d.	2,41
Juan Roig Ramon	18 r.	2,40
Juan Migulau	13 r. 14 d.	1,81
Pasqual Ribe	9 r. 2 d.	1,21
Juan Tarades	4 r. 13 d.	0,60
Juseph Ribe	2 r. 6 d.	0,30
Christofol Miguel	2 r.	0,26

3. TERRATINENT DE LA PLANA

NOM	CONTRIBUCIÓ	%
Juan Palau Catala	46 r. 12 d.	6,21

4. TERRATINENT DE REUS

NOM	CONTRIBUCIÓ	%
Franca. Aleu	21 r. 7 d.	2,84
TOTAL	747 r. 7 d.	100